

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre „ 3.50
Negyedévre „ 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A szervezés és az orthodoxia.

Az orthodoxiának naivabb elemei egész őszintén hiszik azt, hogy a haladó párt egész törekvése nem irányul egyébre, mint a vallásos életnek gyöngítésére és aláadására. Akik nem elég naivak azt hinni, hogy ez igaz, azok a pártfegyelem hatalma által kényszerítettnek arra, hogy e hitet, mint a párt főnnállásának alapdogmáját legalább szinleljék.

Pedig e hit téves, akár a haladó hitközségeket, akár e hitközségek rabbijait tekintjük. Amazokról a hitközségekről esztelenség feltenni, hogy óriási erőmegfeszítéssel tartanak fenn vallásos intézményeket, zsinagógákat és iskolákat ugyanakkor, amidőn a vallásos élet elleni megátalkodott küzdelem az ő állítólagos vezérelvük. A haladó községek talán tévednek a vallásos élet fenntartására szolgáló eszközök megválasztásában, de csak korlátolt pártszenvédély hitetheti el magával, hogy a községeknek nem a vallásos életnek fenntartása, hanem annak megingatása képezi tendenciáját. Ugyanez áll ezen hitközségek rabbijaira nézve is. Ha végig tekintünk azon tiszteletreméltó rabbiknak hosszú során, akik akár hazánkban, akár a külföldön az orthodoxia által nem tekintetnek igaz hitűeknek, méltán kérdezhetjük, hogy ennyi ember — közte a zsidó tudományok és hit-szónoklatnak annyi kiváló képviselője — egész életük munkáját csakugyan nem szentelte-e másnak, mint azon vallás fölforgatásának, amelynek hivatásánál fogva hirdetője- és támaszaként akar tekinteni? Vajjon képzelhető-e, hogy valaki manapság hivatásul válaszson egy pályát, mely oly sokoldalú és megfeszített szellemi munkát igényel aránylag oly szerény anyagi előnyök mellett, mint a rabbipálya, ha ezen hivatás iránt lelkesedéssel nem viseltetik, oly lelkesedéssel, amely a vallás iránti őszinte ragaszkodáson és rendíthetetlen benső meggyőződésen épül? Hiszen előttük a legkülönbözőbb életpá-

lyák nyitva állottak, s nem voltak mindnyájan azon kényszer-helyzetben, amelyben a régibb nemzedék tagjainak nagy része volt, hogy miután ifjuságukat a jesivákon töltötték, számukra a rabbipálya volt a legkecsesetebb, hogy ne mondjam, a legkényelmesebb. A mai rabbik szabad választásból állottak a vallás szolgálatába, és ismét csak esztelen pártszenvédély hiheti azt, hogy az ő tendenciájuk ugyanazon vallás alá-ásása, melynek tanait hirdetik s melynek erejüket és tehetségüket szentelik.

Az orthodoxiának merev magatartásával szemben a haladó hitközségek és rabbik nyugodt öntudattal tekinthetnek működésükre, a melylyel a vallásnak a zsidóság oly rétegeit tartották meg, melyeket az orthodoxiának önelégült merevsége veszni engedett.

Ezt kellene az orthodoxiának végrevalóhára megérteni. Ezt és még egyet. A haladó zsidóság, midőn a zsidó viszonyoknak rendezésére törekszik, nem önérdéből, nem uralomvágyból, nem a vallás megtámadásának céljából teszi ezt, hanem teszi azon meggyőződésből, hogy a jelen állapotok teljességgel tarthatatlanok, tarthatatlanok ép a vallásos élet ápolásának és megszilárdításának szempontjából.

Avagy az orthodoxia nem érzi-e annak szükségét, hogy a vallásos ügyekben felekezeti hatóságok és nem a közigazgatási hatóságok intézkedjenek? Ki biztosítja például az orthodoxiát arról, hogy oly rabbi, akit vallásellenes életmódjáért a hitközség meg nem tűrhet, a közigazgatási bizottság által, mely az anyakönyvi rendelet értelmében ez ügyben illetékes, csakugyan el fog-e mozdíttatni? Mert, hogy a rabbinak valamely cselekvénye vallásellenes-e, azt ma nem valamely rabbiszek, hanem a közigazgatási bizottság dönti el, úgy, hogy pl. missionarius munkát közrebocsátó rabbitól a felekezet megszabadulni nem tud. Vagy ki biztosítja az orthodoxiát addig, míg autonom szervezetben a rabbik világi qualificatiója nincs, arról, hogy ugyan-

az a miniszter, aki négy osztályu műveltséget állapított meg számukra, nem fog-e nagyobb s a theológiai tanulmányok rovására menő mértékét ugyancsak rendeleti uton megállapítani? Itt megnyugtató állapotokat csak a végleges, egyuttal az autonómiát is megállapító szervezet teremthet.

Egyébiránt sarkalatos hiba az, hogy némelyek azt hiszik, miszerint a congressusi szerencsétlen mozgalmak óta a viszonyok nem változtak, holott a két nagy párt ma közelebb áll egymáshoz, mint az orthodoxiának szóvivői elismerni jónak tartják. A haladó párti községekben bizonyos megállapodottságot észlelünk s a cultus rendezése körüli törekvésekben is bizonyos megállapodást és a megteremtett formáknak conserválását látjuk, míg másrészt az orthodoxia nem tudott ellentállani a haladó művelődés s a megváltozott politikai helyzet nyomásának és szabódása daczára közeledett a haladó párthoz.

Csak egy példát. Mindenki tudja, hogy a nagy-mihályi hirhedt »pszák« az élőnyelvek használatáról mi módon nyilatkozott. Azok kedvéért azonban, kik a nekik kellemetlen dolgokra nem szeretnek emlékezni, álljon itt a pszáknak erre vonatkozó pontja az akkoriban (1866.) megjelent hiteles fordításban (aufgekehrt auf ivri teits.)

»Es ist oszür zu zogen ein Drosche in der Sproch fün ümesz ajlem ündes ist oszür züzüheren ein Drosche vos gesogt wird in der Sproch fün ümesz ajlem (**auf jeder Art immer**) iber den müz jeder Jid, wenn er hert, dass ein Rof oder ein anderer zogt in ein Sproch, was nicht jidisch ist, das Beszhakneszesz verlozen und müz herausgehen. Der was ein Drosche zogt, zoll zie zogen in der jidische Sproch in der vos reden gewehnlich die früme ehrliche Jiden fün der Medine in die er wajnt.«

A határozatnak nagyobb súlyt kívánván adni, megjegyzi, hogy »der iszer ist gröszer, wie wenn man chasz wescholem chazer esst«, és alább: »das ist die Wurzeln von die ganze Thajreh!«

És a nagy tilalommal szemben ma az oly orthodox rabbik, akik tudnak németül, vagy magyarul, nem átallanak e nyelveken prédikálni, amint ezt sok másokén kívül a halasi rabbi példája mutatja, aki nemcsak magyar halotti beszédet tartott, hanem a »Jalkut Eliézer« szent szöszékét magyar beköszöntő beszéddel foglalta el, anélkül, hogy hivei a zsinagógát tüntetőleg hagyták volna el. Üdvözljük ezért a halasiakat és rabbijukat és kérdjük, vajjon nem haladás-e az, hogy az orthodoxia ma már a modern nyelvet nem meri perhorrescalni, sőt iparkodik hazafiságával tüntetni és igyekszik a nagymihályi

határozatot a feledésnek átadni? A cultura, mely bennünket elválasztott, őket is lassankint meghódítván, közelebb hozza hozzánk s a szakadás már most sem oly nagy, hogy egységes szervezet lehetséges ne volna. Csak az ő szóvivők volnának hajlandók saját kiabálásuk mellett másnak szavát is meghallgatni!

Nem a régi jelszavak köré kell ma csoportosulni, hanem azon egy jelszó köré, hogy a hazai zsidóság országos szervezése első rangu vallásos, még pedig egyenesen **conservatív érdek**. Ezen érdek szolgálatában fogjuk a békés megoldást keresni, nem tekintve sem balfelé, ahol nyugtalankodásunkért talán duzzognak, sem jobb felé, hol az izgatók jónak tartják a harci riadót megfujni s az ország lángbaborításával fenyegetni.

Csendesebben urak! Az az erőltetett méreg komikus — de senkit meg nem ijeszt.

Lőw Immánuel.

Védelmet a polgárok becsületének!

A közszabadságban foglalt jogositványok nálunk igen gondosan szerkesztett törvényekbe vannak foglalva. Hanem a gyakorlatban látjuk csak, hogy mily nagy szerepet játszik még minálunk az irott malaszt.

A jog-állam legféltettebb alkotmányos kincse az egyéni szabadság.

És épen nálunk, ahol a szabadság és a parlamentarizmus tekintetében oly gyakran vonják meg a párhuzamot hazánk és az emberi, polgári jogok klasszikus földje, Anglia, közt, — s épen minálunk, mondom, történik leggyakrabban, hogy a közvéleménynek fel kell jajdulnia az egyéni szabadság lábbal tiprása ellen.

Egy-egy szenzációsabb elfogatás alkalmat ad időnkint, hogy a joggal megbotránkozott közönség megkapja azt az elégtételt, hogy igazat adnak neki azok a bizonyos mérvadó körök. Szigoru vizsgálat megejtése és a bünös közegek példás megbüntetése ígértetik. Azután egy darabig megindul a hivatalos írka-fírka és újabb napi események hullámaiba temetkezik az a föltünést keltett eset. És amint a világ napirendre tér fölötte, a buzgó hatóságok is megkezdik az „eltussolás“ megkönnyített munkáját és az a sajnálandó ember, akit hivatalosan komprommitáltak, mehet keresni legféltettebb kincsét, melyet az államhatalom közegei raboltak el tőle jogtalanul: becsületét.

Igen, nálunk, ahol annyit mesélnek a becsületről, ahol annyit emlegetik annak különbözően osztályozott fajait, ahol annyit párbajoznak a becsületért, nálunk a legkönyelműbb, a legmegfoghatatlanabb, a legvétkesebb eljárást tanusítják akkor, amikor nem a saját becsületről, hanem a mások becsületéről van szó.

Közéletünk egyik ismert alakja könnyelmű adós-

ságokba keveredik. Uzsorásokkal is van dolga természetesen és a nagy hazafi piszkos természetű gseftekbe bocsátkozik. És mikor már nyakig van a páczban, kapja magát és összeir egy csomó embert, akivel dolga volt, összeirja őket találomra, „emlékezet után“, átadja az ügyvédjének és ezzel feljelentést tétet azok ellen uzsoráskodás miatt.

Megjegyzem előre, hogy nincs egy védő szavam sem az uzsorás mellett. Felette rég pálczát tört a modern társadalom. Hanem ez mégis furcsa gondolatokat ébreszthet az emberben, mikor egy kiváló észtehetségű, országos nevű, tudós férfit lép a bírák elé azzal a váddal, hogy ő neki a szegény, tapasztalatlan báránynak, aki még a pénzzelbánás egyszerűjét sem ismeri, illatos szénácskát adtak azok az uzsorás farkasok és most megrohanják érte. Pedig ő, az ártatlan birkácska, a maga szüziességében azt hitte, hogy tiszta önzéstelen jószág indította azokat a farkasokat az adakozásra!

De nem erről akarunk szólni. És ezért folytatjuk a dolog lefolyását a történetek időrendje szerint.

Amint annak a hirneves urnak a prókátora beadja feljelentését a fenyegető bírósághoz, nyomban közprédává teszi azt a napi sajtó és — hogy mily utakon-módokon jutottak hozzá, ez megint más kérdés — másnap ország-világ olvashatja az ujságokban, hogy 26 többé-kevésbé ismert nevű, tekintélyes polgár uzsora útján kiszipolyozta azt a hirneves hazafit. Sic!

No, hát erre egynehány, bizonyára figyelmet érdemlő megjegyzésünk van.

Először is, hogy a sajtó még a bünper első hivatalos intézkedését, a vádindítványt sem találta jónak bevárni, hanem pellengére állított 26 embert tisztán szenzációhajhászás kedvéért, legfeljebb a feljelentésből merítve az információt. De be is áll nemsokára a díszes következmény. Maga a feljelentő — risum teneatis amici! — „nyilatkozik“ a lapokban egyik másik feljelentetről, és pedig oly értelemben, hogy neki — már t. i. a feljelentő urnak eszé ágában sem volt N. N. vagy X. Y. urat uzsorásnak tartani vagy pláne mint ilyet feljelenteni.

Ez oly tény amely beszél.

Tisztességes polgárokat simpliciter kikiáltanak uzsorásoknak, még mielőtt az illetékes hatóság csak a füle botját megmozgatta volna is, tisztán „hasból“, a legléghább szenzációvadászás és botrányhajhászás által ösztönözve.

Egy különben érdekesen és élénken szerkesztett napilap elköveti azt az izléstelenséget és versbeszedve közli a — hogy úgy mondjam — feljelentéssel gyanúsítottak neveit.

Botrányos állapotok ezek. Ezt érezzük mindnyájan. És az átkos következményeket, az egyéni szabadsággal, a becsülettel való könnyelmű paczkázás elfajulását érezni fogjuk még ezután bizonyára gyakrabban, fokozottabb mértékben.

Mindegyikünk ki van téve annak, hogy a gya-

lázatos rosszakarat légből kapott vádjával bessenyevezve állittassék a közönség elé.

Ártatlanságunk tiszta, világos mint a nap.

Ámde ezen sok ezer ember közül, aki elé bünsöként állított oda a sajtó, annak idején silány rehabilitácziókról ugyan hány fog tudomást venni?

A hatóság még nem emelt ellenünk vádat és máris el vagyunk ítélve a közvéleményben.

Igazság ez? Az egyéni szabadság oltalma alatt álló polgári becsület respektálása ez?

Rossz vége lesz ennek, ha így folytatódik.

Ma történetesen a 26 meghurczolt ember többsége zsidó vallású. És ez sokat megmagyaráz azoknak, akik előtt a fent leírt eljárás megfoghatatlan. Sapienti sat!

Hanem, hodie mihi, cras tibi!

Ma nekem, holnap neked!

Eljöhét még az az idő, hogy a maguk példáján keserülnek meg a mások becsületével való könnyelmű paczkázást azok, akik a 26 állítólag feljelentett polgár esetén nevetnek és azt olyan humorosnak találják, hogy még a nevek versbeszedését is indokolt és szellemes dolognak tartják.

Az a nagy feljelentő pedig a saját és bizonyos családtagja példájából megtanulhatta volna, hogy milyen kellemes dolog az, mikor az ember becsületét, minden komolyabb megfontolás nélkül, alkalmat sem nyujtva a tisztázó védelemre, meghurczolják a nyilvánosság előtt, az utcza sarában.

Dr. Sz. F.

Válasz Farkas Albert ur cikkére.

Egy nagytekintélyű volt orthodox, de jelenleg statusquo hitközség rabbijától, ki egyelőre ismeretlen óhajt maradni, fenntírt czímmel fulminans cikket vettünk, melyből közöljük a következő részt.

Fogadjuk el Farkas Albert ur okoskodását. Ő felsége a király nem látta az új miniszteri rendeletnek bevezetését és felhatalmazását a magyar vallás- és közoktatásügyi miniszternek csak magára a rendeletre nézve adta. De nem ad-e kifejezést maga a rendelet is annak, mitől Farkas ur olyannyira fázik: a magyar zsidóság egységének? — Nézzük meg csak közelebbről a dolgot.

Község, melynek anyakönyvvezetése nincsen, fiókhitközségévé válik egy másik községnek, mely anyakönyvvel rendelkezik. Benne van-e ez a rendeletben? Benne. Benne van-e már most a rendeletben az is, hogy egyik község a másiknak csak úgy válhatik fiókhitközségévé, ha mind a kettő orthodox, vagy congressista? Nem; ez a rendeletben nincsen. Makó orthodox hitközsége például nem a nagyváradi orth. anyahitközségnek válik fiókhitközségévé, hanem a makói congressusi hitközségnek, mely anyakönyvvezetéssel rendelkezik. Halotta talán már Farkas Albert ur, hogy egy református község fiókhitközsége lehet egy katolikus községnek? Vagy hallotta-e már

hogy egyáltalán református beirattathatja gyermekét a katolikusok anyakönyvébe? Ezt Farkas ur nem hallotta, nem hallhatta, mert a református és a katolikus két hitfelekezet, míg az orthodox és a neolog zsidóság legfőbb két árnyalat, de nem két hitfelekezet.

Nem a rendelet bevezetése demonstrálja hát a magyar zsidóság egységét hanem demonstrálja ezt maga a rendelet intézkedései, és hogy erre nézve sem adta volna felséges királyunk felhatalmazását a magy. vallás- és közoktatásügyiminiszternek, hogy ezt sem látta volna az uralkodó, Farkas Albert ur sem állítja.

Elfogadom magát a könyvet, de nem fogadom el a könyv tárgymutatóját. Ezt fejezi ki Farkas Albert ur az ő cikkében. Pedig a tárgymutató mitsem másit a könyv tartalmán. A rendelet bevezetése sem egyéb mint tárgymutató; megtudjuk belőle, a rendelet mi mindennek ad kifejezést.

Kár volna orthodox testvéreinket ilyen érvek alapján actióba vinni. Ugy járnának mint ama hadsereg, mely vizes puskaporral indult a csatába.

De különben sem tudom felfogni, milyen szellem az, mely a magyar zsidóság egy részében, vagy talán nem is egy részében, hanem ennek a résznek egynehány emberében az egység ellen fellázad. Hogy nem a zsidó tradíció, nem a bölcsesség szelleme ez, azzal tisztában kell, hogy legyen minden zsidó, kinek felekezete érdeke — igaz, szereplési viszketeg, vagy haszonlesés által meg nem fertőzött érdeke — szívében fekszik.

Az összes ujitások, miket a magát haladó zsidóságnak nevező rész vallásos intézményeibe behozott, a kántor sipkájától fogva egész az organáig végtelenül csekélyebb mértékben ellenkeznek a nemesebb zsidó tradíciókkal, mint az az új tan, hogy két zsidó hitfelekezet van.

„A ki megbontja Izráelben az egyetértést, a békét; a ki szétszakítja Jákób törzseit: árulója az Judának; törültessék ki neve az igazak lajstromából.“

Pedig mi mást tesznek bizonyos, az igazi vallásosságot és Isten szent nevét folyton ajkukon hunczó urak, mint azt, hogy darabokra akarják szagatni az egységes Izráelt, és nem az ő érdemük, hanem ez nekik nem sikerül.

„Egész Izráel — így szól az egyik bibliamagyarázó, ki előtt pedig meghajolnak az orthodox irástudók is — egész Izrael megtartja az egész tórát. Az egyik templomba jár, a másik alamizsnát oszt, a harmadik támaszt nyújt az ingadozónak, a negyedik becsületet szerez Izráel nevének. Egy e nép, egy törzsnek ágai. Egy az Isten; „Egy“ az Isten neve és egy Izráel népe.“

„Ne mondd — így szól egy másik kommentátor — minthogy én gyakorlom Izráel Istenének parancsait, szomszédom pedig nem, azért én jobb zsidó vagyok és kedvesebb Isten előtt mit a szomszédom.

Szomszédod egy órában egy tettet mivelhetett, mely magasabbra emelhetted Isten előtt, mint a menyire te 70 éven tartó imádkozásod által emelkedhetél. Kinek zsidó, azaz nemes a szíve, és hódol Isten egységének, azt zsidónak, édes testvérednek kell elismerned.“

Ez a zsidó tradíció szelleme.

Ebben a szellemben működnek-e azok, kik vad tatárdühvel, fenyegetéssel és szitkokkal harczra kelnek azok ellen, kik ismét egygyé törekszenek tenni a 19 év előtt szétszakadt magyar zsidóságot, kik háborúságot visznek ismét Izrael táborába, izgatva testvért testvér ellen, kitéve a felekezet ügyét a nyilvános herczehurczának, a biztos kudarcnak?

A tradíció, jámbor barátim, melyre lépten-nyomon hivatkoztok, nem ismer két zsidó hitfelekezetet. A tradíciót ki sérti hát úgy, mint ti; ujitók ti vagytok; vakmerő, veszedelmes ujitók.

Farkas Albert ur számára persze ezek a tradíciók, a nagy mult, a történet tanúsága nem létezik neki, a nagy orthodoxnak van egy legnagyobb auctoritása zsidó dolgokban: Deák Ferencz ugyanis azt mondta, hogy két zsidó felekezet van.

Nézzétek meg, testvéreim, táborotokat. Tudatlan lókupecz nevezi ki nagyjaitokat; a ki neki tetszik, azt megteszi „gáon“-nak, „k'dós“-nak, rabbinak, tudósnak. Új rabbijaitok legnagyobb része csak abban hasonlít a régi nagyokhoz, hogy világi tudományokkal nem foglalkoznak, de hasonlítanak az újakhoz abban, hogy a talmudtudományokban mivel sem jártasabbak, mint azok. Saját községeiteket a lelkiismeretlen gazdálkodás ismét három pártra szakította, az autonimiával a gyalázatos vezetés csak visszaélt. Sehol sem javulás, sehol sem haladás, de van zavar, békétlenség, kiszivattyuzott, szétszakított, szerencsétlen községek, peszáchlisztal való üzérkedés, szégyenteljes üzelmek és van Reich Ignácznak egy papi gárdája, mely kész vezényszóra kétes héberséggel irt „iszur“-okat, kiadni, tekintélyes, nagytudományu rabbiakat, mert megvetéssel fordultak el ezektől az üzelmektől. „pósé jisróel“ „zokén mamré“-nak megtenni, mert Reich és az ő érdekeik úgy kívánják ezt.

Ezek-e azok a boldog állapotok, melyeket minden áron tovább akartok fenntartani? Azok, kik ellen háborúra készültek, lemondtak nehéz szívvél saját autonomiájukról is, csakhogy ezeknek a szégyenletes állapotoknak véget vethessenek. Kiragadni akarnak benneteket egy szörnyü fertőből, melyből kiszabadulni saját magatoknak nincsen bátorság és ti, azaz nem ti, Farkas Albert ur dühöng és tajtékzik ezért.

Avagy megczáfolta-e Farkas Albert ur, megczáfolta-e az orthodox vezetésről és állapotokról felhozottakat? Megczáfolhatja-e ezt egyáltalán valaki? Ugyan tegye meg, a ki teheti, tudom, hogy a lapok tisztelt szerkesztője pártatlanságában helyt enged ilyen czáfolatnak (De mennyire szívesen! — A szerk.

Mi lehet hát az, mi Farkas Albert urat annyira dühbe hozta?

Kevésbé enyhén bánik el Farkas Albert urral a következő czikk:

Farkas Albert urnak czikkéről.

Hallatlan pökhendiséggel lép föl Farkas ur, nem tagadja meg multját. Bibliailag szólva: a minő volt ereje akkor, olyan most. Csakhogy ez reá vonatkoztatva nem complimentum... De nézzünk szemébe argumentumainak.

Ad a) Nagyképü államférfiu pathoszszal hirdeti Farkas ur, hogy a zsidóság egységes voltát nem a király mondotta ki, hanem az csak a miniszter stulgyakorlatakép jutott bele az új rendeletbe.

Nem addig a' édes Farkas uram! Hisz ezt a rendeletnek már második pontja megczáfolja, amely nem azt mondja, hogy szabad a vásár ezentul is hitközségdíj játszani akaró minden rasekólhatnám hányavetinek, hanem tekintet nélkül a vallásos irányzatra csak ahhoz köti az újabb kiválást, hogy megtud-e majd a két hitközség egymás mellett külön-külön élni. Megczáfolja állítását a 3-dik § a) pontja, mely a rabbiság egységét megállapítja, tehát nem tekinti a külön minjánt képező neolog vagy orthodox töredéket külön felekezetnek, mert hisz akkor nem adhatna neki más felekezeti rabbiságot egyházi hatóságul!

Hiában bujnak az urak a korona mögé, s hiába hitegetik hiveiket avval, hogy a király, kinék Bécsben adott beleegyezésével az osztrák törvényjavaslat a zsidóságot egységesnek ösmeri el, ugyancsak Bécsben kelt elhatározásával Magyarországra nézve az ellenkezőt hirdeti. Sok »bölcseiséget« az orthodox rabbiktól, elég udvariatlanul Farkas ur maga sem vár — de annyi eszük bizonyosan van, hogy az ily badar hannabandázásnak fel nem ülnek!

Ad b) Farkas ur nagyra van az ő nutonomiájával, sőt még a congressusi szervezet autonomikus roncsait is védelmezi, csakhogy argumentálhasson a rendelet ellen. Kár pedig erőlködni: jogilag az autonom orthodox szervezet se több, mint Pauler miniszter egy rendelete, melyet most Trefort felfüggeszt. Tessék reá mondani Farkas urnak Jóbbal: az Ur adta, az Ur elvette, dicsértessék az ő neve, de a miniszter eljárásának jogosult voltához szó sem fér. És így fogják a zsidókat Magyarországon rendeletekkel ide-oda rángatni, amíg az igazi autonom egység szervezet létre nem jön, mert addig a zsidóság nálunk res nullius, melyet se törvény, se alkotmány nem véd.

Keressük együtt a törvényhozás előtt a közös szervezetet: a mi bajainknak más orvos-

lása nincsen! A szervezet keretében meg lehet alkotni a felekezeti hatóságokat, melyek ügyesbajos dolgainkban majd eljárnak; addig azonban: éljen a szolgabíró, a zsidók püspöke!

Ha Farkas ur latin citatumokkal hozakodik elő és jámbor orthodoxiája előszeretettel idéz keresztény egyházi éneket, úgy figyelemzettem, hogy nem jó idézi azt a költeményt, mely talán az ő ritusában valami pijutképen fordul elő. Mert ép az ő helyzetére illik az a vers; hisz patrónust a királyban ő keres és nem is második személyben, hanem Farkas ur számára első személyben énekelik a dies irae-ban celanói Tamás hires énekében: —

Quid sum miser tunc dicturus.

Quem patronum rogáturus!!

Hátrább az agarakkal, Farkas ur!

Királyhelmecei.

Iskolai értesítők.

III.

A bajai izr. elemi és polgári iskola hetedik értesítője jubiláris számnak mondható, a mennyiben a polgári iskola, mely egyedül a hitközség áldozatkészségéből áll fönn, a lefolyt iskolai évben tölté be fönnállása 10-ik évét, bár nem — mint az értesítő szerkesztője tévesen hiszi — az egyetlen zsidó polg. iskola a bajai e hazában.

A szombati isteni tiszteleten kívül a növendékek a tantestület kíséretében minden pénteken este is kötelesek templomba járni, a mely intézkedés által dicséretre méltó határozatot hozott a tanítótestület, névszerint; Stekler Samu igazgató, Bassó Vilmos, Deutsch Ilona, Frankfurter Jenny, Gerlóczy Gyula, Goldberger Ida, Kohn Lajos, Lichtenstein Izrael, Spitzer József, Scheer Bernát, Striker Simon és Walder Jakab.

A növendékek száma a 4 elemi fiu és 6 elemi leányosztályban és az ovodában a tanév elején 332 volt, tanév végén 302, ezek közt 291 zsidó és 11 keresztény, a polgári fiúiskolában és a felsőbb leányiskolában (7-ik és 8-ik osztály) 97, köztük 6 keresztény, s így a növendékek összes száma év végén 399. A Talmud-tórah egyesület 97 gyermeket részesített könyvsegélyben s ugyanennyit látott el téli ruhával.

* * *

Az egyesült győri és győrszigeti izr. népiskola értesítője „Szülők és tanítók“ czimen rövid elmefuttatást közöl dr. Fischer Gyula, főrabbi tollából. Ezt követi az iskolai rendszabályok és alapítványok felsorolása. Az intézetben működő tanítók, és pedig fitanítók: Baumgarten Samu, Pfeiffer Mór, Szógyi G. Vilmos, Schön Bernát, Singer Fanny; leánytanítók: Bullatty Dávid, Boskovitz Flóra, Goll Fáni, Weinberger Rózsa.

A beiratkozott tanulók száma 442, a kik közül

418-nak anyanyelve a magyar. Az iskolai könyvtár jelenlegi állománya 400 kötet.

* * *

A kaposvári izr. népiskola értesítője az 1887/88. tanévről rövid visszatekintésben foglalja össze a lefolyt iskolai év fontosabb mozzanatait, mik közül mint dicséretre méltót említjük fel, hogy a nyári évadban a III. és IV. osztálybeli növendékek számára naponként $7\frac{1}{2}$ óraker isteni tisztelet ren-

deltetett, mely alkalommal mindig valamely növendék volt az előimádkozó.

Az iskola igazgatója dr. Herzog Manó főrabbi, tanítói pedig: Fischer Hermin, Bassó Berta, Sugár Mór, Serényi Mór, Lówi Julia és Bürger Fülöp.

A tanulók létszáma év elején 170 volt, a kik közt egyetlen haláleset sem fordult elő és betegeskedések is csak szórványosan.

A hazai középiskolák zsidó tanulói az 1887/8-ik tanév végén.

Közli: Dr. Mahler Miksa,
a vágújhelyi izr. reáliskola igazgatója.
(Folytatás.)

Folyó szám	A tanintézet		A tanulók összes száma	A zsidó tanulók száma
	neve	helye		
34	róm. kath. gymnasium	Bártfa	68	6
35	ág. ev. algymnasium	Besztercebánya	93	1
36	róm. kath. főgymnasium	Brassó	127	3
37	IV. ker. községi főreáliskola	Budapest	497	222
38	róm. kath. főgymnasium	Csik-Somlyó	175	—
39	városi reáliskola, 5 osztály	Debreczen	185	92
40	kegyesrendi róm. kath. algymnasium	"	95	26
41	ág. ev. collegium	Eperjes	239	79
42	állami főgymnasium	Fiume	138	4
43	kath. (6. oszt.) gymnasium	Gyöngyös	292	95
44	városi kath. főgymnasium	Jászberény	150	45
45	állami főreáliskola	Körmöczbánya	218	55
46	állami főreáliskola	Kassa	267	119
47	kir. kath. főgymnasium	Keszthely	66	13
48	kir. róm. kath. főgymnasium	Löcse	227	20
49	kegyes tanítórendi r. kath. főgymnasium	Léva	233	54
50	állami gymnasium	Munkács	82	20
51	róm. kath. gymnasium	Marosvásárhely	130	—
52	kegyestanítórendi róm. kath. nagygynasium	Nagy Károly	275	50
53	állami főreáliskola	Nagy-Kálló	97	51
54	községi főgymnasium	Nagy-Becskerek	217	47
55	kir. kath. főgymnasium	Pozsony	388	53
56	pannonhalmi Szent-Benedek-rendi főgymnasium	Sopron	338	10
57	kir. kath. főgymnasium	Szombahely	363	56
58	kir. kath. algymnasium	Szakolcza	110	27
59	róm. kath. főgymnasium	Székely-Udvarhely	144	—
60	városi reáliskola	Sümeg	82	35
61	állami főreáliskola	Sopron	208	55
62	kir. kath. nagygynasium, (6 osztályu)	Selneczbánya	184	6
63	állami főreáliskola	Székely-Udvarhely	100	1
64	kegyestanítórendi kath. főgymnasium	Vác	257	29
65	izr. reáliskola	Vágújhely	98	88

(Folytatása következik.)

ELŐKELŐEN!

Az „Egyenlőség” eredeti beszélya.

Irta: **Viola Miksa.**

(2. Folytatás.)

Ott minden előkelő volt, oly roppant előkelő. A zöld kárpittal bevont falak, melyekre sárga kehelyű fehér rózsák voltak festve, valóságos spenót-tengert tüntettek fel, bő tükörtojás auflággal ellátva. Hát még a mennyezet! Ezen a hajdankori Görögország legkiválóbb istenei és istennői voltak összegyülekezve ünnepi lakomához. Jupiter egy darabka kiflit rágcsált, Apolló egy pár forró tormás virslit evett és Juno málnaszörpöt és szódavizet ivott, míg Vulcanus, alkalmasint valami kis ballépés miatt, különült, és duzzogva lapozott a »Borsszem Jankó«-ban. A szoba falához egy óriási tálaló-asztal volt állítva, melynek lapja fehér márványból készült. Az asztal faragványai valóságos faragászati remekek voltak, nyers fából. Valaha egy igazi műértő birtokában lehetett, de mivel egy festetlen fabutor Bermann ur „izléses” éttermébe nem igen illett, a székekkel és az étkezőasztallal együtt, melyek együttvéve egy butorkészlethez tartoztak, igen élénk, fényes barna, színűre mázolták.

Midőn Alfréd a szobába lépett, az urak már asztalnál ültek. Az asztalfőn Bermanné foglalt helyet, kék atlasz pongyolában. Fején oly kedves reggeli főköttőske volt, mintha gyöngéd hópihékből készült volna; lábai arannyal himzett bársonypapucsokba voltak bujtatva és arcza oly fehérre volt rizsporozva, hogy fejének minden mozdulatára valóságos rizspor-felhő szállt fölfelé. A rossz indulatról tanuskodó széles barázdákat, melyek orrától két oldalt, a szájszögleteken is tul egész álláig húzódtak, még a pazarul használt rizspor sem volt képes eltüntetni; a rizspor miatt egy krétasziklában levő veszedelmes szakadékokhoz hasonlítottak. Meg volt róla győződve, hogy azzal, ha száját teljesen zárva tartja, szempilláit félig behunyja, s orczipáit folyton rezegteti, az arisztokratikus bágyadtság utánozhatlan színezetét nyeri. Valami naiv lélek csakugyan könnyen csalódhatott volna, de az éles látású szemlélő ebben a lisztes arcban csak roszindulatot és hamis büszkeséget fedezhetett fel. Leánya, Stella kisasszony baloldalán ült. Ez a gyöngéd, alacsony termetű, s gondosan, bár kissé pazarul öltözött leány, keskeny ajkaival és aczélszürke szemeivel igazán csinosnak lett volna nevezhető, ha az ő arcában is nem lett volna meg a roszindulat ama visszataszító vonása. Paulina kisasszony, mint rendesen szőke, kipirult és gömbölyded volt, s vele szemben foglalt helyet Bermann Márkus ur.

— Ismét azok a gonosz idegek, nagysád? kérdé Alfréd báró leülve. Igen bágyadt színben van. Jobban kellene magát kimélnie és kevesebbet foglalkoznia a tudományal.

— Igazán tulságosan megerőltetem magamat, viszonzá Bermanné. Kilencz órától mostanig ültem a

kereveten és folyton arról gondolkoztam, hogy miért nem élnek közöttünk hires emberek, mint például egy Horatius Coclesnak, vagy egy Achillesnek ivadéka. A világ olyan egyforma, olyan szomorú, hogy igazán mindenkire nézve csak lélekemelő volna, ha ily emberek utódai járnának-kelnének közöttünk.

— Ezek az utódok pedig köztünk élnek, mondá Alfréd a lehető legkomolyabb arczczal, de tevékenységük sokkal zajtalanabb, hogysen föltünnék az embereknek. És az idők folyamán nevük néhány betűje is megváltozott, s innen van, hogy egyáltalán senki sem ügyel már rájuk. Ismerek bizonyos Abeles urat, kinek teljes jogérvényű s megdönthetetlen bizonyítékai vannak arra nézve, hogy Peleus dicső fia ősatya volt. Achillesből idővel Abeles lett, és ősenek hősi dicsőségéből mi más sem maradt meg a szegény utód részére, mint a nadrágtartó és fogkefe árulás hajlama, a milyenforma mysteriumokba Ulysses avatta be Achillest, midőn mindketten Trója felé a görögök táborába igyekeztek. Ulysses ugyanis Lycomedes királynál Scyrosban czók-mókját áruba bocsátotta, hogy Thetis fiát ezzel a csillogó-villogó holmival horogra kerítse. És a másik név, melyet nagyságodnak említeni méltóztatott, hasonlókép él még. Bécsben, a Lipótváros Nagy-szerecsen utcájában lakik egy komlókereskedő, névszerint Kokeles Harschel. Kokeles Harschel, vagy Cocles Horatius meglehetősen egyformán hangzik, de hát Harschel ur csak egy egyszerű komlókereskedő, és ha százszor megesküdnék is hogy Horatius Cocles egyik őse volt, mindenki csak kinevetné. De hisz kegyed alig nyul az ételhez, nagyságos asszonyom!

— Idegeim, óh idegeim! — sóhajtá Bermanné. — Igazán nem is tudom, hogy tulajdonkép miből élek. Oly gyöngéd testalkotásom van! Tökéletesen beelégszem egy galambfiók czombjával két álló napig! Azt hiszem, hogy a tulságosan sok evés csak a némely emberben meglevő nyerseség és műveletlenség kifolyása. De mindentől eltekintve, ha önt hallgatom, midőn tudományos dolgokról beszél, csupa fül vagyok, valósággal csüggök ajkán, és az egész világról megfeledkezem. Ön igazi egyetemes lángész, s nem hiszem, hogy léteznék kérdés, a melyről ön legott ne tudna értekezni. Bámulom önt,

— Ez a dicséret tulzott, nagyságos asszonyom. Sohasem tudtam valami ügyesen demontstrálni, de mióta oly szerencsés vagyok, hogy társaságában lehetek, ebben a tekintetben egészen megváltoztam. Kegyed oly sok szép eszmét megpendít, kegyedben annyi tehetség szunnyad, hogy egyáltalán nem csoda, ha az, a ki vele közlekedik, valami keveset szintén elsajátít.

— A viláért sem akarom csorbitani azt a dicséretet, melylyel ön ő nagyságának adózik, hanem azt hiszem, hogy önnek ittléte óta többet tanultunk, mintha mindennap bölceleti előadásokat hallgattunk volna, — veté közbe Paulina kisasszony akadozva,

minthogy egy darabka kenyeret rágott, és elvörösöde, minthogy ez már szokásához tartozott.

Majd Stella kisasszony veté föl szemeit. Oly epedően, oly sováran, oly vágyakodólag nézett a báróra, szava oly gyöngéden, oly meghatottan hangzott, hogy Alfréd báró megrettenve mondott le azon szándékáról, hogy Paulina kisasszonyt egy közös munkára, t. i. Kant „Kritik der reinen Vernunft“ című művének szonettekbe való áttételére, s ekként leendő új kiadására felkérje, tekintettel arra, hogy a königsbergi bölcs prózája kissé nagyon is komplikált.

— Én... én... nem értem önt teljesen, — mondá Stella, a meghatottság ügyesen eltalált rezgő hangján, — hanem csodálom önt. Ön szerintem eszménye a férfinak, a tudósnek és a daliának. Ki volna önhöz hasonlítható?... Ö... ön...

S ezzel könnyekre fakadt és hangos zokogással kifutott a szobából, el nem mulasztva jogos büszkeséggel fogadni anyjának elismeréssel teljes tekintetét.

Stella eltűnése után néma csend állt be. Majd Bermann ur szólalt meg.

— Ez a szerelem! A valódi, hamisítatlan szerelem, mint ahogy azt „A vörös bibornak“, avagy „A fenyegető mutatóujj“ című regényben olvastam. Csupa szerelemből képes meghalni ez a lány! Oh hisz oly érző szive van!...

Bermanné szeméhez emelte zsebkendőjét s kellő óvatossággal meglehetősen távolban tartotta, hogy a rizsport le ne törölje. Férje elbámulva nézett a „Borsszem Jankó“-ra, melyben Vulkanusz olvasgatott. Paulina kisasszony halálmegvetéssel dolgozott fogai-
val egy darab kemény marhahus szétrágásán és Alfréd báró a sótartóhoz nyult, mintha Bermann urnak a fejéhez akarná vágni. De utóbb okosabbat gondolt, letette a sótartót és az asztal tulsó végére tekintett. Ott ült Frida. Csak Pár perczzel előbb jött be, mert addig a találásra kellett felügyelnie. Levetette azt a ruhát, melyben a konyhában szokott lenni, meg a fehér kötényt is és egyszerű házi öltö-zéket vett magára. Sötét haja vastag fonatokban volt feje köré csavarva. Halavány, szép, bánatos arcocskája a harag kifejezésével fordult a báró felé; picziny szája, mely szép piros színével a fakadó rózsabimbóra emlékeztetett, elfojtott fájdalomtól vonaglott és nagy, fekete, csodaszép szemei a szokottnál is élénkebben ragyogtak, mintha egy előtörő könnyet akarnának erőszakosan visszatartani.

Alfréd rátekinthetett s hirtelen elkomolyodott. Szólani akart hozzá, de nem volt bátorsága a néma szemrehányás miatt, melyet a szép leány szemeiből olvasott. Bermanné asszonynak kelle a csöndet megszakitania. Lopva odatekinthetett a két fiatal lényre, s valami, félelemhez hasonló érzés támadt lelkében, midőn látta, hogy ezek hosszan, szótlanul néznek egymásra.

— Mert én könnyekre fakadok, neked is sirnod kell? Van is neked sejtelled gyöngédebb érzelmek-

ről! Megtömted délben a kacsákat? Bizonyosan elfelejtetted, — szólott haraggal Fridához.

A bájos leány gyöngéd arcát Bermanné durva szavaira égő pir borította el, mely azonban egy pillanat alatt halálos sápadtsággá vált. Szegény leány ilyesmihez ugyan már régóta szokva volt, de a báró jelenlétében még sohasem szenvedett ily iszonyu megaláztatást. Lehajtotta fejét és halk zokogással tördelé:

— Kedves sógornóm, már egy órával ezelőtt megtömtem a kacsákat. A baromfi udvaron minden rendben van.

— Akkor hát keress magadnak más munkát és ne tégy idegessé látásoddal, viszonzá Bermanné. Eredj ki és sirdogálj künn, ha már annyira sirásra áll a szád.

Frida fölkelte és zokogva távozott.

(Folytatjuk.)

Szellemszikrák.

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

Tégy úgy mint Ádám: aludjál egy nagyot, mielőtt feleséget választanál; ugyanis ki tudja, fogsze-
azután aludni.

*

Megnézed a Bort, mielőtt megiszod, hogy ne néz-
néd meg jól a nőt, mielőtt élettársul választanád.

*

Nincs feleséged: nem tudod, mi az igazi jó, de
azt sem, mi a valódi rossz.

*

Otthon varju, künn páva a barátok körében ga-
lamb; ilyen asszonytól ments meg, ó, Mindenható!

*

Mennél öregebb vagy, mikor nősülsz, annál fia-
talabbak lesznek árváid.

*

Mit használna, ha egygyé válik két test, ha a lel-
kek nem egyesültek.

*

A férfi a ravaszságot az életben szerzi meg, az
asszony vele születik.

*

Tény, hogy beszélni úgy beszélhetsz asszo-
nyoddal, a mint neked tetszik, de cselekedni azért
az asszony azt cselekszi veled, amit ő akar.

*

Sirni és nevetni ok nélkül: asszonyok szokása.

*

Dicsérd szépségét és megbocsájt minden bűnödöt.

*

A férfi sokszor oly embert is tisztel, kit külön-
ben nem szeret. Az asszony csak azt tiszteli, kit sze-
rethet.

*

Az erősebbek a férfiak, az asszonyok azért min-
dig legyőzik.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **julius végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 3. sz.

Heti naptár.

Vasárnap (1888. július 22.) Ab hó 14. napja (szóf emán keddus l'vónók) héttő 15. (chamisóh ószor), kedd 16., szerda 17., csütörtök 18., péntek 19., szombat 20. napja. Délután olvassák az 5. perek-et. Heti szidra: **Ékev.**

H I R E K.

Tárczánk, folyó regényünk és egyéb közlemények actualis anyagalmaz miatt mai számunkból kimaradt, amiért tisztelt olvasóink szives elnézését kérjük.

— **Boldogult Strasser Alajos hagyománya.** Az e hó 7-én elhalálozott Strasser Alajos, a pesti zsidó hitközség áldott emlékü előljárója a pesti zsidó fiárvaház részére **1000** frtot, a „chevra kadisáh“-nak **1000** frtot, a siketnéma intézetnek **1000** fortot és a zsidó hitközség nyugdialapja részére **500** frtot hagyományozott. A boldogult továbbá a szegények közt való szétosztás végett **1000** frtot, összesen **4500** forintot hagyományozott, mely összeget az örökösök a pesti zsidó hitközség elnöksége kezeihez juttatott. Az örökösök továbbá nemes atyjuk meghagyása szerint az V. ker. előljáróságnál **10.000** frtot tettek le. Ebből **1000** frt a szegények közt lesz szétosztva és **9000** frt jótékony intézményekre fordítva. Legyen áldott emléke a nemesnek, ki áldást hágy maga után.

— **A nagyabonyi zsidó hitközség** folyó hó 22-én iktatja be ünnepélyesen fiatal rabbiját, dr. Vajda Bélát, a magyar országos rabbiképző intézet egyik jeles növendékét, kit a körültekintő nagyabonyi hitsorsosok tudvalevő még a mult évben, tehát még mielőtt dr. Vajda rabbivá avattatott volna, lefoglaltak a maguk részére. A beiktatást a nevezett hitközség mint értesülünk, nagy pompával készül megülni.

— **Dr. Kecskeméti Lipót**ot, a szeminárium nagytehetségű növendékét, ki fiatal kora daczára máris nem min napi hírnévnek örvend, melyet kiváltképen mint a »Héber költőkéből« című kötetével szerzett, dr. Kohn Sámuel rabbi távollétében a pesti hitközség előljárósága azzal tisztelte meg, hogy felszólította, tartana egy szombaton a dohányutczai temhlomban hitszónoklatot. Dr. Kecskeméti

természetesen örömmel felel meg eme kitüntető felszólításnak és f. hó 28-án, szombaton délelőtt 10 órakor a nevezett templomban magyar hitszónoklatot fog tartani. Bizonyára sokan lesznek kíváncsiak hallani a fiatal rabbi-jelöltet az ország első szószékéről.

Egy derék asszony halála fölött hullatták könyeiket a mult hét elején a főváros szegényei és nagy-körü jóismeretség és előkelő rokonság Deutschlauer Vilmosné szül. Reich Mária ravatalánál. A temetésen, mely f. hó 16-án d. u. nagy részvét közt ment végbe a kigyóutczai gyászházból, jelen voltak Visi Imre orsz. képviselő, Thaisz Elek kir. tanácsos, kinek az elhunyt sógornője volt, Splényi Ödön báró, Komlóssy László ker. előljáró, Kohner Károly, Rémi Róbert, Hüvös József dr., Winter Sándor és Lajos, Véri Károly, Tenczer Pál, stb. Ezekon kívül az „Unio“ «Hungaria» „Budapest“ és az »I. magyar izr. betegsegélyező és temetkezési egyesület« tagjai nagy számban jelentek meg a testülett zászlója alatt védnöknőjük és pártfogójuk temetésén. A gyászteremtés után négylovas gyászkocsi vitte ki az elhunytat a kerepesi uti zsidó temetőbe örök nyugalomra.

Zsidó birót választott Lakompak községe (Sopronm.) Ullmann Leo személyében. Az új biró fia Ullmann Dávidnak, az ottani főrabbinak.

— **Schönerer lovag** kegyelmi kérését az osztrák tgazságügyminiszter azzal az indokolással utasította vissza, hogy nem talál okot, a melynél fogva a kegyelmi kérvényt a királynak előterjeszhetné.

— **A budapesti szerb konsulatust** a beállott szünidők alatt Davidčo Haim, spanyol származásu hitsorsosunk vezeti, ki a szerb diplomaták közt előkelő helyet foglal el és kit a szerb király is nagyrabecsül.

— **Fix tábornokról.** Lapunknak már f. évi ápril hó 29-én megjelent számában jeleztük Fix, belga ezredes tábornokká való kineveztetését. A királyi decretum erre nézve azonban csak e hó 14-én adatott ki. Fix az első zsidó tábornok a belga hadseregben (a francia hadseregben tudvalevő 5 zsidó felekezeti tábornok van, Páris parancsnoka, See tábornok szintén zsidó.) Fix tábornok luxemburgi származásu és még csak 45 éves. Rendkívüli tehetsége és ritka szakismerete által rég feltűnt és — ami Belgiumban nagy ritkaság — soron kívüli előléptették. Fix tábornokra még nagy jövő vár.

— **Jótekonyság.** A nemrég elhalálozott bécsi bankár, lovag Wiener-Welten Ede örökösei **66.700** frtot adományoztak szegény egyetemi hallgatók támogatására felekezeti külömség nélkül.

— **Dr. Mayer Salemon** kormánytanácsos, bécsi egyetemi tanár, kinek meleg rokonszenvét hazánk jogélete s jogintézményei iránt a külföldi szaksajtójában közzé tett ismertetései oly fényesen manifestáltak, ujabban ismét nagy körutat fog tenni Magyarországon, érintve az Alföld nagyobb városait, mint Szegedet, Aradot, Nagyváradot, Debreczent stb., majd a felvidék nagy részét s Erdélyt utazza be, tanulmányozva a jogszolgáltatást, meglátogatva a törvényszékeket, börtönöket, fegyházakat. E tanulmányutja egy terjedelmes monographiának szolgálna majd alapul, mely Magyarország igazságszolgáltatásáról, általános fejlődését s jelen állását fogja feltüntetni. A magunk

részéről is üdvözljük a jeles tanárt, hazánk barátját s hitsorsosunkat, ki oly nagy szolgálatakat tett már Magyarországnak s ismeretes művei által eloszlatta a balvéleményeket, melyek a külföldön hazánkról s igazságszolgáltatásunkról elterjedve voltak.

— **Délafrika** legifjabb városának, az aranybányái által híres Johannesburgnak zsidói lelkeszt keresnek. Hogy az új városban máris szervezett zsidó hitközséggel találkozunk, az az ott letelepedett angol zsidó gyarmatosoknak köszönhető, a kik szilárdan ragaszkodnak őseik hitéhez, bármerre üzze is őket a sors. Nem éreketlen, hogy ugyyszólván egész Európában hirdettetik a pályázatukat, de az érdekesnél is érdekesebb és csodálatosan meglepő, hogy pályázati hirdetésüket egy magyar lapnak, az „Egyenlőség“-nek is beküldötték, a mint ezt olvasóink e lap más helyén megtalálják. Persze az ő angol puritán természetük és jellemük folytán nem is várható másként, mint hogy az ismertebb felekezeti lapokat keresik föl felekezeti természetű hirdeteikkel. Bezzeg nálunk egy füst alatt keresik az apró hirdetések közt a rabbit, a dajkát, a magános hölgyet és a jó karban levő cséplőgépet; az „egyetlen imádozott angyal“-hoz intézett nyílt levél mellett a sóchet ubódek és kórész urak hivatnak föl nemes versenyre stb. Node se baj, a felekezete érdekeiért küzdő lapnak nagy erkölcsi kárpótlást nyújt ez a kis afrikai megemlékezés, s ezt nem szabad kicsinyelni!

— **Kicsapott antiszemita tornászok.** A német tornászok szövetségének bizottsága m. hét elején tartotta gyűlését Münchenben és elhatározta, hogy az alsóausztriai tornászszövetséget, mely alapszabályait antiszemita szellemben változtatta meg, valamint az első bécsi tornászegyesületet a német szövetségtől kizárja. Ugy látszik, Németországban is kezd bekövetkezni Pál fordulása, s ez az eset e fordulásnak sokat mondó jele.

— **Kitüntetések.** A német császár Blum pasának, ki tudvalevő budapesti zsidó szülők gyermeke, és ki évek óta az egyiptomi pénzügyminiszterium vezetője, a másodosztályú csillagos vörös sasrendet adományozta. — Wolf Albert, a francia hírlapírók egyik legszemélyesebbike és legtekintélyesebbike (majnamelletti frankfurti zsidó szülők gyermeke) az e hó 14-én lefolyt francia nemzeti ünnep alkalmából a becsületrend lovagjává nevezetett ki.

— **Lissabonból** táviratozzák, hogy a portugali király nyugat-oroszországi konzullá Rabinovics B. Ch. udvari bankárt nevezte ki.

— **A muszka zsidók érdekében.** Még II. Sándor, orosz császár életében Pahlen gróf egy bizottság élére állított, melynek feladata lett volna a létező törvényeket és kivételes rendeleteket, melyek a muszka zsidók ellen fennállanak, alapos bírálat alá venni, szakvéleményeket és adatokat a zsidókra nézve beszerezni és ezek alapján aztán indítványt tenni a kormánynak arra nézve, hogy a fennálló viszonyok megtartandók, vagy mennyiben megváltoztatandók-e? A bizottságról azóta minden évben egy szt.-pétervári sürgöny azt jelenti rendesen, hogy befejezte működését és hogy legközelebb az államtanács

concret indítványt terjeszt a császár elé. Ezt jelentik ez évben is és — így nyilatkozik legalább derék tudósítónk hozzánk intézett levelében — ezt fogják jelenteni a jövő évben is, és tudja Isten még hány évig. Oka: mert a vett tudósítások és vélemények egészben véve a zsidók mellett szólnak. Történt volna csak megfordítva, egy zsidóellenes ukáz rég napvilágot látott volna. Tudósítónk kiemeli, hogy a sok vélemény közt kivált egy van, mely egy nagyon magas és nagyon kiváló államférfiutól származik és mely többek közt ezeket tartalmazza a muszka zsidókra nézve:

„Mint már több ízben kompetens helyről hangoztatták — így hangzik egy helyen a herczeg nyilatkozata — sehol sem oly alaptalan a zsidógyűlölet, mint Oroszországban, ahol a zsidók ellen azon szemrehányást hangoztatják, hogy a termelők erőfeszítő munkáját nem szeretik; mert az orosz zsidók 50—56 %-a kézműves, és a többinek is legnagyobb része a legnehezebb munkákat végezi, t. i. teherhordók, fuvarosok, bányászok, kövezők stb. és az ország legjözanabb napszámosai, kiket még a tiszta oroszok is előnyben részesítenek. Gyűlöletre és irigységre, az antiszemitizmus e titkos okaira, nem adnak a zsidók tápot, mert ismeretes, hogy az orosz zsidók a népesség legszegényebb rétegét képezik. Ellenben alig van ország, melyben a zsidóra olyan nagy szükség volna, mint épen Oroszországban. Sehol sem érezhető annyira a vállalkozó, a törekvő kiskereskedőnek, bérlőnek és bizományosnak hiánya, mint itt, a hol gyakran számtalan millió rubel értékű termény rothad el és megy tönkre, a hol a talaj megmérhetetlen kincsei érintetlenek, hol nagy vagyonok vannak fölhalmozva és vesznek el gazdasági forgalombajutás nélkül. Másrészt alig létezik kisebb haszonnal megelégedő, szükségleteiben igénytelenebb, vállalkozóbb, kitartóbb és erélyesebb kiskereskedő, bérlő és közvetítő, mint az orosz zsidó. Tény, hogy oly helyeken, ahol a zsidók telepednek le, vagy laknak már régebben, a helyi termelvények utáni kereslet, valamint azok ára kétszeresre, sőt háromszorosra emelkedett, miglen a beviteli cikkek ára viszont a zsidók versenye folytán jelentékenyen csökkent; hogy ily helyeken a hitel sokkal könnyebben lett megszerezhető, a föld értéke nagy mértékben emelkedett és a kereskedői világban roppant változások, eddig még nem létezett élet mutatkozik, a miről a moszkvai hörzének és az orosz kereskedőknek a kiutasított zsidók érdekében tett lépései nyujtanak bizonyítékot. Tudvalevő továbbá, mennyire keresi az orosz birtokos a zsidó bérlőt, hogy gyakran magas rangú tisztviselők is kijátszák a végből a törvényt, bármennyire is tiltsák az Ignatieff »időközi rendeletei« kinek összes birtokai, mellékesen megjegyezve, zsidó bérlők kezében van. Az is köztudomású, hány százalékkal csökkent e rendeletek felelevenítése óta a föld értéke és a haszonbér, s mennyivel nagyobb a városok népessége és a föld népének szegénysége.“ — Mindezt hivatalos adatok és szavahihető statisztika segítségével a legmeggyőzőbb módon hangsúlyozza a herczeg és egyuttal bebizonyítja a zsidók elleni vádak tarthatatlanságát, mikkel korlátoztatásukat igazolni akarják.

— **Dr. Perles József,** müncheni főrabbi, hazánk fia új művet írt és adott ki a bajor fővárosban, mely Onkolos a biblia első fordítója (aram nyelvre) életével és munkájának magyarázatával foglalkozik. Pertes dr. e műve héber nyelven van írva. Perles Miksa orvostanhallgató, az itt nevezettnek legidősb fia, a müncheni egyetemen egy értekezésével az első díjat nyerte el.

— **Koloméában,** hol mintegy 4000 tanköteles zsidó gyermek van, eddigelé nem volt iskola; de lesz, még pedig nem sokára, a bécsi Alliance bőkezűségéből. Ámbár az Alliance nemes elhatározásának útjába készül állani a hitközségi tagok egy fanatizált része, mely azt hiszi,

hogy az iskolaalapító derék egyesület gyermekeiket majd megreformálja.

— **Az odeszai hitközségben** nagy zavart okoz egy új kormányrendelet, melynek értelmében a „dáján“ állásokra pályázóknak is ezentúl középiskolát végezett embereknek kell lenniök. Ennek folytán a hitközség 4. érdemekben és tiszteletben megöszült dájánja kénytelen volt állásáról lemondani és fizetésük is megtagadtatott, még arra az időre is, míg valahogy alkalmas egyéneket találnak helyökbe. Ehhez járult még az a körülmény is, hogy az ugyanakkor megejtett rabbiválasztásnál dr. Schwabacher, eddigi főrabbi kisebbségben maradt.

— **Tunisban**, hol helyi iparkiallítást szerveztek, a két első díjat a „Alliance Izraelite Universelle“ által fenntartott két zsidó iskola nyerte el.

— **Az Ausspitz Adolf-féle nagyváradai magántanintézetéről**, melyről lapunkban már többször volt alkalunk megemlékezni, a következőket írják nekünk Nagyváradról: Mint husz év óta mindig, ebben az évben is a vizsgák Nagyváradon az Ausspitz-féle tanintézetben kitűnően mentek végbe. A nagyszámu hallgatóság előtt, a tanintézet újból bebizonyította azt, hogy hazafias, magyaros szellemben vezetetik s hogy vezetése valóban mintaszerű. Amit pedig talán először kellett volna említeni, a hazafiság mellett kiváló érdemét képezi a régi jó hírnevű intézetnek az, hogy vallásos szellem uralkodik benne s daczára annak, hogy minden vallásfelekezetből járnak oda gyermekek, a legszebb eredményt mutatott fel a hittanból s bibliai történetből is, amint arról a hittanvizsgák alkalmával a hitközség kiküldöttei örömmel és teljes megelégedéssel győződtek meg. Valóban áldás és jótétemény ez intézet a nagyváradai zsidóságra. A vizsgálatok végeztével hivatali kiküldöttek a legmelegebb elismerésüknek adtak kifejezést az intézet érdemekben megöszült igazgatója s derék tanítótestülete iránt. *(Egy jelenvolt.)*

— **Csak Kohn nevűt** ne keressen Bécsben az ottani bejelentő hivatalnál az, aki a hivatal közegeinek türelmét próbára tenni nem akarja. Nem kevesebb, mint 579 Kohn van ugyanis Bécsben bejelentve, akik közül 34 működik a tőzsdén. Valaki egy bécsi lapban azt a kacsát bocsátotta világgá, hogy a bécsi Kohnok neveik megváltoztatása tárgyában legközelebb nagy-gyűlést hívnak egybe. Hogy ezen a gyűlésen a szólásra följegyzettek személyazonossága hogyan lesz megállapítva, arra csakugyan kíváncsiak vagyunk.

— **Az olasz kormánylap**, a „Reforma“ tuóbbi számaiban több jóakaratu cikket közöl a marokkói zsidók védelme ügyében, „a kik“ — mint a Reforma mondja — „nagyon szorgalmasok, intelligensek és alkalmasok arra, hogy az európai civilizációt amaz országba plántálják, ha a polgárjogokat megnyerik.“ Egyébként más olasz lapok is nyilatkoztak már e kérdésben, még pedig ugyanily szellemben.

— **Brazília volt berlini főkonzula**, Behrend József, hitsorsosunk, ki Berlinben 1886. őszén halt meg, 780,000 márkára menő vagyont hagyott Berlin városára, oly föltétellel, hogy annak kamataiból apátlan, 25-ik évüket elért, szegény, művelt aggleányok örökös évjáradékot nyerjenek. Hogy a hagyományozó nemes lelke a valláskülönbség figyelmen kívül hagyását hangsúlyozá, az valóban dicséretre méltó, de — nem jobb lett volna-e azt a pénzt házassági hozományok gyanánt osztogatni?

— **A nádszegi izr. hitközség** mult heti közgyűlésén a községi tagok azt a dicséretes határozatot hozták, hogy imahelyiségül az eddigi bérház helyett saját templomot építenek, mely célra azonnal 1000

frtot szavaztak meg, ami ha tekintetbe vesszük, hogy a hitközség csak 30, nagyobbára szegény tagból áll, elég szép áldozatkészség jele. Az ügy élén Grünwald Salamon elnök és Fessler Jakab, pénztáros buzgólkodnak. Az új templom még a nagy ünnepek előtt lesz felavatva.

— **Babylon mai urai**.... És ime beteljesedének a próféta szavai. És zsidók hatalma alá vették a nagy, a hatalmas város, Babylont, hol őseink a rab-ság lánczait hordották s melynek szomoru füzei alatt ülve küldék czion felé epedő sóhajaikat... Babylon elpusztult, régi nagyságának emlékei muzeumokban kísértének, de Hillé falva, mely a világ hajdani fővárosának helyén fekszik, gazdag mezőivel, és virágzó kertjeivel, pálmaligeteivel és legelőivel, majd az egész Babylon, Nabukodonozor székhelye, két zsidó tulajdona. Az egyik Menachem Suleimann Daniel Effendi, a másik Efraim Salach Daniel. Daniel mindkettő. Mily különös szeszélye a sorsnak! Daniel olvasta el egykor a rejtélyes kéz irását is: »Mené, Mené, Tekél, Ufarszin...«

— **Drinápolynak 13 zsinagógája van**, melyek közül az egyiknek „Buda“ a neve, melyet — mint Loup urnak, a drinápolyi alliance-iskola igazgatójának jelentéséből olvassuk — magyar zsidók alapítottak askenáiz rítusszal, és pedig az első szultánok, különösen II. Mohamed idejében. Azonban az askenáiz zsidók mindinkább lemondva a reményről, hogy valaha házájukba térhetnek, lassan-lassan a szefárd szokások, szertartások és nyelv uralma alá jutottak. Bizonyítja ezt különösen azon körülmény, hogy Konstantinápolyban, Szalonikiben és Sófiában magyar nevű zsinagógák léteznek, hogy számos szefárd zsidó viseli az Eskenazi, Tedeschi és Madjar nevet, s hogy a balkánfélszigeti spanyol-zsidó nyelvben sok a magyar eredetű szó. — Drinápoly 13 zsinagógájához 7430 férfi és 7582 nő tartozik, tehát összesen 15.012 lélek.

Konkurs.

Witwatersrand Israelitische Gemeinde

Johannesburg, Transvaal.

Obige Gemeinde sucht einen Vorbeter (Chasan), welcher gleichzeitig befähigt ist, hebräischen und englischen Unterricht zu ertheilen und die Funktionen eines Mohel zu versehen. Festes Engagement auf drei Jahre gegen ein Honorar von 400 L. St. (4400 fl.) — jährlich mit freier Wohnung. Die Prämie einer Lebensversicherung von 1000 L. St. — (11.000 fl.) — wird auch durch die Gemeinde, während der Dauer des Engagements bezahlt. Bewerber dürfen das 40. Jahr nicht überschritten haben. Die Reisekosten werden durch die Gemeinde bezahlt. Offerte mit Zeugniss-Copien sind zu richten an

E. Mendelssohn.

Präsident of the Witwatersrand Hebrew Congregation.
Johannesburg, Transvaal.

Für das Comité

H. Morris, Ehren-Sekretär Witwatersrand,
Israelitische Gemeinde.

Pályázat.

Az egri izr. hitközségnél üresedésben lévő jegyzői állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Az állomás f. é. 1888. évi szeptember 1-én foglalandó el, és 500, esetleges 600 frt. évi fizetéssel és egyes functiókkal összekötött jövedelemmel díjaztatik.

A qualificatiohoz szükséges: a magyar és német nyelv szó- és írásban, a héber nyelv írásban való, valamint a szám- és könyvvitel alapos ismerete. Pályázók felkéretnek, családi állapotukat, eddigi működésüket stb. igazoló okmányaikkal felszerelt kérvényüket folyó hó végeig alulirott előljárósághoz beküldeni.

Pályázó tartozik az előljáróság előleges meghívására személyesen megjelenni; az uti-költségek azonban csak az alkalmazottnak térítettnek meg.

Eger, 1887. július hóban.

Az egri izr. hitk. előljárósága.

Pályázat.

A zentai izr. hitközségnél a hitoktatói és jegyzői állás megüresedvén, ennek betöltésére pályázat nyittatik.

Ezen állomás 600 frt évi fizetéssel javadalmaztatván, követeltetik, miszerint pályázók az országos izr. kepezdeből, esetleg más illetékes intézetből oklevéllel, illetve hitoktatói képesítésről szóló bizonyítvánnyal birjanak; továbbá, hogy ugy az összes elemi és polgári közös iskolákban, nemkülönben az algymnasiumban a vallástant, biblia- és imafordítást szabatos magyarsággal és alapos héber ismeretekkel a hitközségi iskolaszék által megállapítandó tan- és órarend szerint előadják.

A kellően felszerelt folyamodványok, melyekből a pályázóknak eddigi alkalmazásuk, működésük, életkoruk, körülményes családi viszonyaik és erkölcsi magaviseletük világosan kitűnjék, folyó évi augusztus hó 5-eig alulirotthoz beküldendők.

Utiköltség csak a meghívottnak térítettik meg.

Zentán, 1888. évi július hó 6-án.

Deutsch Farkas,

izr. hitk. elnök.

Pályázat.

A Czeglédi zsidó népiskolánál egy 600 frt évi fizetéssel díjazott tanítói állomás üresedésbe jövén, ennek betöltésére ezennel pályázat nyitattik. Okleveles tanítók, kik a magyar és német nyelven kívül a héber nyelvben is kellő jártassággal birnak, sziveskedjenek kellőleg felszerelt folyamodványaikat, melyekben eddigi alkalmazásuk, működésük, életkoruk, körülményes családi viszonyuk és erkölcsi magaviseletük világosan kitüntető, f. év augusztus hó 15-ik napjáig az iskolaszék alulirott elnökének beküldeni. Azon pályázó, ki a hitk. jegyzői teendőket is végezni képes előnyben és 100 frt évi díjazásban részesül. Az állomás f. év szeptember hó 1-jén lesz elfoglalandó.

Pályázó esetleges meghívásra próba-előadás tartása végett megjelenni tartozik, de a költségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

Dr. Feldmann józsef

rabbi, mint iskolaszéki elnök.

Pályázat.

Temesvár-Gyárvárosi izr. hitközség pályázatot hirdet egy zeneileg képzett kántor, ki egyszersmind sochét-ubodék és kóréh — állására. Ez állás, mely 600 frt évi fizetés, sechita és egyéb a hivatalból folyó jövedelemmel jár, azonnal elfoglalható. Tekintetbe csak azok a pályázók vétetnek, kik bizonyítani tudják, hogy hasonló minőségben már működtek és hogy a kórusban orgona kísérettel közreműködni képesek. Ajánlatok e hó végéig nyujtandók be. Utazási, illetve átköltözködési költségek csak a fel fogadottnak térítettnek meg.

Temesvár-Gyárváros, 1888. jul. 12.

Az elnökség.

Landesmann Lipót

a nagym. miniszterium által engedélyezett

VI. oszt. polgári fiúiskolája Szabadkán.

A polg. isk. előkészít a kereskedelmi akadémia, középipartanoda, mintarajztanoda, valamint hadapród iskola számára; képesít állami hivatalokra, vasuti, kereskedelmi, ipari, biztosító- és pénzügyintézeteknél való alkalmaztatásra. Folytatólag átléphet a tanuló a gazdasági, erdészeti és állatorvosi középintézetekbe. Növendékek mérsékelt díj fejében gondos vallás-erkölcsi nevelésben és ingyenes pótoktatásban részesülnek tisztességes ellátás mellett. Folytonos felügyelet. Értesítő kívánatra bármikor.